

26 B: 1

Fråga om vattenmätares tillförlitlighet och om beräkningen av skälig avgiftsreduktion för en genom vattenläckage eller på annat sätt uppkommen oavsiktlig överförbrukning.

F.L. äger sedan 1956 två stadsägor i Borås. Fastigheterna ligger inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning och är anslutna till denna. Fastigheterna är bebyggda ett bostadshus som uppfördes 1930. Byggnaden inrymmer åtta bostadslägenheter, två butikslokaler, ett advokatkontor som sysselsätter fyra – fem personer samt en tvårumslägenhet som i viss mån används som kontor. Bostadslägenheterna har normal va-installation med disk- och tvättmaskiner i viss utsträckning. Butikslokalerna, som är utrustade med wc och tvättställ, disponeras sedan 1984 av Electroservice. Fram till början av 1983 var lokalerna uthyrda till en radiohandlare. I källarna finns en omodern tvättstuga, som inte används, och en toalett. I pannrummet, där också vattenmätaren är placerad, finns ett tappställe. F.L. förvaltar fastigheterna sedan 1946 och sköter i stor utsträckning själv om underhållet av byggnaden.

Borås kommun påförde F.L. bruksningsavgift för 5 778 m³ vatten avseende tiden den 8 december – 4 december 1984 med 46 224 kr. Vidare debiterades F.L. fast avgift om 381 kr 12 öre. På grund av den stora vattenförbrukningen under perioden 23 november 1982 – 4 december 1984 beviljade gatunämnden restitution av bruksningsavgiften med 14 093 kr. Den 20 augusti 1985 betalade F.L. 12 096 kr 20 öre. Ett belopp om 11 452 kr 92 öre hade F.L. tidigare erlagt i samband med en preliminär debitering.

Kommunen yrkade vid Va-nämnden förpliktande för F.L. att betala resterande del av debiterad bruksningsavgift, 8 963 kr, jämte ränta. F.L. bestred yrkandet men vitsordade storleken av belopp och ränta.

Kommunen anförde: Vattenmätare är av märket IMO, 20 m³, och är inköpt 1952. Den har varit uppsatt i F.L:s fastigheter under tiden 16 september 1981 – 19 december 1984. Gatukontoret har vidtagit kontrollprovning av mätaren. Denna uppvisade en felmarginal på +1,5 %. Mätaren monterades ned för utredning 14 dagar efter mätningen den 4 december 1984. Under dessa 14 dagar visade mätaren normal förbrukning. Därefter har mätaren skrotats. Det finns inget som talar för att den registrerade onormala förbrukningen har orsakats av fel på vattenmätaren. Fastigheternas sanitära utrustning är av varierande ålder och underhållsnivå. Den

onormala förbrukningen måste ha orsakats av omständigheter som står utanför kommunens kontroll. Det bör åvila fastighetsägaren att genom kontinuerlig kontroll av vattenmätarställningen observera om något är fel. Sådana kontroller bör utföras särskilt ofta i äldre fastigheter. Det kan inte uteslutas att den onormala förbrukningen i detta fall berott på läckage. Vid avgiftsberäkningen tas hänsyn till allt vatten som passerar vattenmätaren, oberoende av om vattnet därefter kommit till nytta eller om det till följd av läckage eller annat fel runnit bort. För de eventuellt icke förbrukade vattenkvantiteterna har F.L. erhållit restitution enligt följande regel. " I de fall onormal vattenförbrukning orsakas av att läckage eller dylikt förevarit utan att kommunens åtaganden i sammanhanget minskats skall taxeenlig avgift utgå för förbrukning till dubbla den normala medan för överskjutande del restitution skall beviljas med en tredjedel." Normalförbrukningen räknad som medelförbrukning under åren 1979–1981 var 70,4 m³/månad. Dubbel normalförbrukning från avläsningen den 23 november 1982 till avläsningen den 8 december 1983 är 1 676 m³ och för perioden 8 december 1983 – 4 december 1984 1 676 m³ varvid överskjutande del blir 1 183 m³ respektive 4 102 m³. Restitution beviljades således med: $\frac{1}{3} \times 5\,285 \times 8 \text{ kr} = 14\,093 \text{ kr}$. Kommunens restitutionsregler strider inte mot Va-nämndens principer i tidigare avgöranden.

F.L. anförde: Den uppmätta förbrukningen under senare delen av 1983 och största delen av 1984 har varit väsentligt högre än normalt. Det har dock inte förekommit någon förändring av i fastigheten boende eller verksamma som skulle motivera en kraftig ökning av förbrukningen. Några omfattande reparationer har inte företagits under 1980-talet. Den normala vattenförbrukning som registrerats beror på att det varit fel på den vattenmätare som togs ur bruk den 19 december 1984. Debitering skall därför grundas på fastigheter-
nas normalförbrukning vilken är ostridig. – Den verkliga förbrukningen måste ha understigit 8 m³/dag men betalning har ändå erlagts efter den förbrukningen, och även om det inte kan påvisas att mätaren varit felaktig skall va-avgiften jämkas så mycket att han inte skall förpliktas utge något belopp utöver vad han redan har betalat. Gatunämndens restitutionsbeslut följer inte de principer som tidigare angetts av Va-nämnden.

Va-nämnden yttrade:

Enligt bestämmelserna för kommunens va-anläggning är fastighetsägare skyldig att betala avgift för vatten och avlopp efter den vattenmängd som registrerats av installerad vattenmätare. Registrerad vattenmängd förutsätts ha tillförts fastighetens installation och

det inverkar i regel inte på avgiftsberäkningen, om vattnet på grund av läckage eller av annan orsak inte kommit till nyttig användning. I målet är upplyst att kommunen tillämpar den principen att när läckage medför att kommunens åtagande minskats så beviljas restitution med hälften av avgiften för den onormala förbrukningen. För det fall allt vatten tillförs kommunens avloppssystem och kommunens åtagande inte minskas tillämpar kommunen den restitutionsregel som redovisats ovan.

För att F.L. skall kunna undgå skyldighet att betala avgift i den omfattning som kommunen fordrar krävs att han visar fog för sitt påstående att fastigheten tillförts mindre mängd vatten än som motsvarar kommunens avgiftskrav eller att det fordrade avgiftsuttaget av annat skäl framstår som oförenligt med va-lagens föreskrift om skälig och rättvis fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastigheterna inom va-anläggningens verksamhetsområde.

Utgångspunkten för bedömningen av fastighetsägarens betalningsskyldighet för kommunens leverans av vatten är således i princip vad vattenmätaren registrerar. När mätaren den 19 december 1984 togs in för kontroll vid mätarställningen 10 708 m³ befanns den vid provning i gatukontorets mätarverkstad fungera med endast sådana avvikelser som ligger inom godtagbara variationsgränser. Vad som framkommit vid undersökningen av mätaren ger inte stöd för påstående att en mindre vattenmängd än den som registrerats skulle ha passerat mätaren. Fråga uppkommer då om övrig utredning i målet ger tillräcklig anledning att ifrågasätta riktigheten av mätresultatet.

Under den tid som förflöt mellan avläsningen den 4 december 1984 och nedmonteringen av mätaren den 19 december samma år har mätaren visat resultat som överensstämmer med normalförbrukningen inom fastigheten. Denna period är visserligen kort men om, såsom F.L. gjort gällande, mätarfel orsakat det osedvanligt höga avläsningsresultatet, skulle alltså mätaren utan att några justeringsåtgärder vidtagits ha återgått till att registrera korrekta vattenmängder. Sådan mätarfel, som är av övergående beskaffenhet och bara under en begränsad tid påverkar registreringen, kan visserligen förekomma, men de är inte särskilt vanliga. Beträffande frågan om det finns någon annan förklaring till den registrerade onormalt stora vattenmängden står i målet kommunens uppgift om att läckage inte kan uteslutas mot F.L:s uppgift att läckage eller annan oavsiktlig vattenåtgång icke förekommit inom fastigheterna.

Va-nämnden gör i denna del följande bedömning.

Vattenmängden 5 778 m³ har registrerats under en period omfattande 361 dygn och motsvarar en genomsnittlig dygnsförbruk-

ning om 16 m^3 , vilket är ungefär sju gånger mer än fastigheternas normalförbrukning. Den överskjutande vattenmängden är likväl inte större än att den i och för sig skulle kunna förklaras av förhållandevis små läckor inom fastigheterna. Till synes obetydliga läckor och måttligt rinnande vattenkranar kan medföra en kraftigt stegrad vattenåtgång: en läcka så liten som tvärsnittet på en tändsticka ger vid 5 kilos vattentryck en stråle som fyller en 12-liters hink på två minuter, under ett dygn kommer $8,6 \text{ m}^3$ att rinna ut ur en sådan läcka.

Den överskjutande vattenmängd som registrerats i förevarande fall är som nämnts inte större än att den i och för sig låter sig förklaras av läckage och annan mer eller mindre okontrollerad vattentappning inom fastigheterna. Inte heller i övrigt har framkommit någon omständighet som gör det sannolikt att vattenförbrukningen understigit vad mätaren uppmätt.

Beträffande frågan, om det finns skäl att ändå nedsätta avgiften till ett lägre belopp än det kommunen debiterade, gör Va-nämnden följande bedömning.

Va-lagens avgiftsbestämmelser innebär, såvitt nu är i fråga, att huvudmannens totala avgiftsuttag från brukarna inte får överskrida vad som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för anläggningen samt att avgiftsskyldigheten fastigheterna emellan skall fördelas efter skälig och rättvis grund. Skyldigheten att genom avgifter bidra till kostnaderna för anläggningen är enligt lagen i princip oberoende av om fastighetsägaren begagnar sig av anläggningen eller ej. Lagens inställning på denna punkt har sin förklaring i att den alldeles övervägande delen av kostnaderna för va-verksamheten utgörs av fasta kostnader för att hålla anläggningen tillgänglig för brukarkollektivet; totalkostnaderna för va-verksamheten påverkas alltså bara i begränsad utsträckning av tillfälliga variationer beträffande renvattenuttag och spillvattenflöde.

Föreskriften i kommunens va-taxa att brukningsavgifterna väsentligen skall bestämmas på grundval av levererad vattenmängd leder normalt till att avgiftsfördelningen anpassas efter fastigheternas större eller mindre nytta av va-anläggningen. Fördelningsmetoden låter sig i allmänhet väl förenas med lagens bestämmelse att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. Tydligt är också att det bl.a. av praktiska skäl normalt inte kan komma ifråga att låta exempelvis en sådan omständighet som att vattnet inte kommit till avsedd användning inverka på avgiftsberäkningen. I vissa situationer kan emellertid en strikt tillämpning av fördelningsmetoden få till följd att en fastighet påförs högre andel av kostnaderna för va-verksamheten än som är

rimligt med hänsyn till grundsatsen om skälighet och rättvisa brukarna emellan. Hit hör bl.a. en situation sådan som den nu förevarande, då vattenförbrukningen förmodligen till följd av ett dolt läckage oavsiktligt kommit att under en viss tidsperiod mycket väsentligt överstiga den för fastigheterna normala. Den på grundval av vattenförbrukningen uträknade mängdavgiften bör då jämkas med ett efter omständigheterna avpassat skäligt belopp.

Det är ostridigt i målet att fastigheternas normalförbrukning för den i målet aktuella perioden 8 december – 4 december 1984 kan antas vara 838 m^3 och att överförbrukningen är $(5\,778 - 838 =) 4\,940 \text{ m}^3$. Kommunen har vid debiteringen jämkat avgiften såvitt avser nämnda tidsperiod med $(1/3 \times (5\,778 \text{ m}^3 - 1\,676 \text{ m}^3) \times 8 \text{ kr} =) 10\,938 \text{ kr}$ vilket är detsamma som att överförbrukningen jämkats med drygt en fjärdedel.

Praxis i va-mål för fall liknande det förevarande innebär också att den rörliga bruksavgiften bör jämkas med ett efter omständigheterna skäligt belopp. Jämkning ända ned till fastighetens normalförbrukning har dock inte förekommit. En reducering av avgiften för överförbrukningen till i vart fall hälften synes inte orimlig med hänsyn till Va-nämndens tidigare avgöranden i mål av detta slag. Huruvida vattnet tillförts kommunens avloppssystem eller inte är ej av avgörande betydelse i sammanhanget. En reduktion i enlighet med ovanstående skulle uppgå till $(1/2 \times 4\,940 \text{ m}^3 \times 8 \text{ kr} =) 19\,760 \text{ kr}$ och överstiga det av kommunen restituerade beloppet med $(19\,760 - 10\,938 =) 8\,822 \text{ kr}$.

Va-nämnden finner att bruksavgiften bör sättas lägre än det av kommunen slutligen debiterade beloppet. Nedsättningen bör skäligen motsvara det av kommunen i målet yrkade beloppet $8\,963 \text{ kr}$. Kommunens talan skall således inte bifallas.

Va-nämnden lämnade kommunens talan utan bifall.

Beslut: 1988-08-02, BVa 92

Mål nr: Va 170/87